

”När jag vill tala till punkt väljer jag e-post” **Om bruket av kommunikationskanal i privat interaktion hos par som träffats online**

Amelie Hössjer*, *Uppsala universitet

People's usage of different communication channels – various arenas of Internet, email dialogue, texting, telephone calls, contacts face to face etc. – is a recurring theme in computer mediated communication (CMC) research. However: the question of what governs the use and how different channels more specifically relate to each other remains fairly undefined. General technology models are often used for explanation and on- and offline relationships are often treated as opposites in terms of superficial and deep relationships.

From an extensive set of interview data (30 interviews), based on (heterosexual) female and male informants who first met their partner on a dating site, the article examines the use of communication channels on- and offline. From a so-called thick description perspective and based on sociolinguistic theory the article investigates the usage of communication channels in couples, from an early stage of contact to a more established relationship.

The findings show that the interaction can be described as multilingual with a multichannel usage of various channels already in an early stage. Several channels (emails, telephone calls, texting, facebook chat etc.) are managed for continuous intimate dialogue and for purposes that develop within each couple. What is also clear is that several parallels can be made to what in sociolinguistic theory is described as situational and metaphoric code

switching – switching in the choice of channels in relation to an external situation and to communicative intentions that individuals have.

Keywords: Communication, interview, online, offline, thick description

Frågan om Internets sociala roll utgör ett dominerande tema inom det tvärvetenskapliga forskningsfältet datormedierad kommunikation (Hargittai 2011, 231; Wright & Averbek 2012, 81), här fortsättningsvis refererat till genom den engelska förkortningen CMC, computer mediated communication. Men trots att det i dagsläget finns gott om belägg för att social interaktion på nätet genererar social interaktion utanför nätet samt vice versa (jfr t.ex. Bargh & McKenna 2004; Buckingham 2006; Williams 2006; Boyd & Ellison 2007; Hargittai 2008; Xie 2008a; Lundby 2011) vet vi inte särskilt mycket om hur växling mellan olika kommunikationskanaler (chatt, e-post, telefon, ansikte mot ansikte etc.) i vardaglig privat interaktion mer specifikt ser ut.

Fokus i forskningen har legat på generella tekniska egenskaper som förklaring till typen av kanal som väljs och typen av (ytlig/djupgående) relation som människor i olika kanaler anses ha möjlighet att skapa (jfr t.ex. Mesch & Talmud 2006; Buote & Pratt 2009; Zinoviev & Duong 2009; Tillema & Schwanen 2010; se också Anthenunis, Vlkenburg & Peter 2012), något som i det följande ska problematiseras. Till skillnad från vad som tidigare varit fallet är syftet i det följande att kartlägga relationsskapande (nätdejting) på Internet som en *social process*: det vill säga som ett interaktionsförlopp där kommunikationen genom olika kanaler kan utvecklas över tid och där funktioner i kanal användningen kan variera beroende på vilka det är som kommunicerar och hur situationen i olika avseenden ser ut. Utifrån sådana utgångspunkter tar artikeln avstamp i två huvudfrågor rörande hur kommunikation realiseras med en enskild motpart: 1) Hur byggs interaktion upp mellan individer som tar

den första kontakten i ett enskilt forum på Internet? 2) Hur ser användningen av olika kanaler ut när relationen är mer etablerad?

Inriktningen i artikeln är att åstadkomma en så kallad *kontextuell beskrivning* – en fyllig situationsrelaterad beskrivning – (thick description) (jfr Holloway 1997; Ponterotto 2006; Ponterotto & Grieger 2007; Schwandt 2007) på basis av intervjuer med personer som vid intervjutillfället hade en bestående relation med någon de träffat via en dejtingsajt. Intervjuerna har utförts med personer som i detta avseende representerar ett vanligt sätt att lära känna en individ i det moderna samhället (Heffez, Miller & Riger 2011: 100).

En viktig teoretisk utgångspunkt är att individers kanalanvändning i vissa avseenden kan förstås utifrån begreppet *kodväxling*. Begreppet syftar på en växling mellan olika språk som uppträder i interaktionen mellan flerspråkiga individer (se vidare nedan). Med stöd i detta begrepp och influenser hämtade från sociolingvistisk teoribildning kommer paralleller att dras till situationer av flerspråkighet samt en diskussion att föras om hur olika villkor i den omgivande kontexten samspelar med individers interaktion och sätt att välja (växla) kommunikationskanal (Ponterotto 2006, 543, se även Murray 1988; Hössjer 2006). Förhoppningen är att på sådana grunder bidra med ett kompletterande perspektiv till tidigare forskning: en fördjupad och mer specifik förståelse för kontextens roll för den mobila och uppsplittrade interaktion som utmärker senmodern kommunikation. Jag börjar med en genomgång av tidigare forskning innan jag argumenterar för och mer ingående beskriver det perspektiv som artikeln vilar på.

Bruket av Internet enligt tidigare forskning

En återkommande fråga inom CMC berör antalet kommunikationskanaler som individer använder sig av vid interaktionen med en enskild motpart. I en ofta refererad amerikansk undersökning (HomeNet Project; Nie & Erbring 2000) drogs slutsatsen att kontakter ansikte mot ansikte, via telefon etc. avtog när deltagarna började använda Internet. Undersök-

ningen baserades på 169 individers (studenters, familjers) Internetbruk i Pittsburgh (Pennsylvania) och har ofta utnyttjats som argument för negativa effekter som ett frekvent bruk av datorer kan ha (jfr Swickert et al. 2002).

Andra studier har visat att resultaten i själva verket kan beskrivas som en undersökningseffekt (Baym 2006, 48). Forskarna i projektet ovan delade ut datorer och en Internetuppkoppling till undersökningsdeltagarna som vid tillfället var noviser inom området. Användarnas verksamhet följdes sedan under ett antal veckor. När undersökningen upprepades ett år senare (Kraut et al. 2002) och användarna både fått större rutin i handhavandet av datorer och större kunskap om Internet uppnåddes ett motsatt resultat. Flera andra studier ger liknande belägg för att en ökad mängd sociala kontakter på Internet med arbetskolligor, vänner och släktingar generellt sett ökar den allmänna kommunikationsnivån (McKenna, Green & Gleason 2002; Bargh & McKenna 2004; Zhao 2006; Zeynep 2008; Kim, LaRose & Wei 2009; Söderström 2009; Baym 2010; Mok, Wellman & Carrasco 2010, 6; Wang & Wellman 2010; Hampton et al. 2011; Kalpidou, Costin & Morris 2011; Ledbetter & Kuznekoff 2011).

Huvuddelen av de sociala kontakter som beskrivs i ovan nämnda forskning pekar alltså på att individer i många olika typer av relationer ägnar sig åt en interaktion som är flerkanalig (jfr Baym & McKenna 2004; Ledbetter 2008) i den meningen att flera kommunikationskanaler (on- och offline) används parallellt i umgänget med en enskild motpart. Det kan gälla kommunikation som tar vid när tonåringar efter skolans slut har fortsatt kontakt via forum som MSN, Facebook, Bilddagboken (Gross, Juvonen & Gable 2002; Gross 2004; Bellander 2010), när kollegor på en arbetsplats alternativt i en distansmiljö växlar mellan att mejla, telefonera och att prata med varandra ansikte mot ansikte (Hössjer 2002; 2006; 2013; Hössjer & Severinson Eklundh 2009) eller när medlemmarna i en familj under en dag växlar mellan att sms:a, ringa och att träffas fysiskt i hemmiljön (Christensen 2008; Hössjer 2012). Begreppet flerkanalig här ansluter sig till den datorvetenskapliga forskning som be-

skriver hur olika kommunikationskanaler används parallellt i olika situationer – s.k. *flerkanalig interaktion* (jfr Xie 2008b, Teil & Bellik 2000).

Enkanaligt perspektiv i tidigare forskning

Ett flerkanaligt bruk av olika kommunikationskanaler kan ställas mot bilden av relationer i tidigare forskning som vilande huvudsakligen på en enda kanal (för översikter se Xie 2008a; Shin & Song 2011; Anthenunis, Vlkenburg & Peter 2012). Föreställningen om en *enkanalig interaktion* (Teil & Bellik 2000) – kommunikation i en relation genom en huvudkanal – har varit utbredd i beskrivningen av människors umgänge på och utanför Internet (Hargittai 2011).

Detta synsätt går tillbaka på datorvetenskaplig teoribildning från 1980- och 90-talet, där olika kommunikationskanaler på basis av inneboende tekniska egenskaper ansågs lämpade för olika ändamål utifrån hur ”rika” på information som kanalerna var visavi möjligheten att se och höra motparten (för översikter se Walther, Gay & Hancock 2005; Abdullah 2006; Panteli & Seely 2006; Waldvogel 2007). Vissa nyare studier rörande användningen av chatt, e-post, telefon etc. knyter på ett liknande sätt samman relationer av varierande djup med generella tekniska egenskaper hos kommunikationskanalen (jfr Mesch & Talmud 2006; Buote & Pratt 2009; Zinoviev & Duong 2009; Tillema & Schwanen 2010). Det gäller också teoribildning knuten till s.k. svaga och starka nätverk, där forskare med hänvisning till teknikbundna egenskaper beskriver sociala nätverkssajter som viktiga i ytliga relationer, medan telefon och kontakt ansikte mot ansikte associeras med djupare (Burke 2011, 40-41).

Flerkanaligt perspektiv i tidigare forskning

I kontrast till ett perspektiv som utgår från att relationer upprätthålls genom en huvudkanal står som sagt den numera förhärskande synen på senmodern kommunikation som huvudsakligen flerkanalig, det vill säga förankrad i det Walther och Parks (2002) beskriver som ”mixed-mode relationships”. Basen är dock också inom denna forskning en ofta ganska

stark fokusering på kanalens generella tekniska egenskaper som styr beskrivningen av hur individer i kontakten med en enskild motpart rör sig mellan olika kontaktytor. Sms ställs av Licoppe och Smoreda (2005) mot e-post utifrån skärmstorlek. Äldre individer sägs enligt Dickinson och Hill (2007) föredra telefon som kommunikationsmedel framför andra med hänvisning till den rika information som denna kanal är bärare av. Shklovski, Kraut & Cummings (2008, 6) menar utifrån liknande utgångspunkter att: "Email may keep a relationship alive, while phone calls may help it to grow deeper". Andra undersökningar diskuterar hur bruket av kanaler som mobiltelefon, e-post och telefon på basis av olika tekniska egenskaper har olika funktionella nischer (Ramirez et al. 2008; Feaster 2009).

Kontextuell beskrivning av kommunikationskanaler – Analytiskt perspektiv i undersökningen

Att människors användning av olika kommunikationskanaler influeras av ramar som tekniken sätter (skärmstorlek etc.) kan sägas vara klarlagt på en viss nivå (jfr ovan). Dock kan en sådan inriktning om den drivs för långt leda till att viktiga dimensioner går förlorade i förståelsen för hur individer kommunicerar.

Forskning finns – när man lägger samman olika studier – som ger empiriska belägg (för översikt se Johnson m.fl. 2008) för hur en och samma kanal – t.ex. e-post, mobiltelefon – i praktiken används på olika sätt i olika kontexter (Levine 2000; McKenna, Green & Gleason 2002; Quan-Hase & Wellman 2006; Sheeks & Birchmeier 2007; Briggles 2008; Christensen 2008; Wajcman, Bittman & Brown 2008), vilket komplicerar den traditionella bilden (ovan) av olika kanalens (generella) användningsområden. Dessa belägg rörande variationen i användningen av en viss kanal genom olika studier kan också sägas peka på det motiverade i att i en och samma undersökning åstadkomma en mer samlad kontextuell beskrivning (thick description) av kanal användningen; detta för att

åstadkomma en mer nyanserad situationellt förankrad förståelse för hur individers användning av och växling mellan olika kanaler ser ut.

Olika forskare har pekat på vikten av att beskriva studerade beteenden i förhållande till en specifik kontext som en del i vad thick description innefattar (Holloway 1997; Ponterotto 2006; Ponterotto & Grieger 2007; Schwandt 2007). Det rör sig om ett perspektiv där mönster av forskaren skrivs fram på basis av gjorda observationer och/eller genomförda intervjuer samt insamlade dokument. Beskrivningen kan avse ett fåtal individers verklighet med inriktning mot att kartlägga detaljerade situationella skiftningar i det som är knutet till studieobjektet (jfr t.ex. Hössjer 2012). Men en sådan beskrivning kan också, som i det följande, utföras på basis av en större grupp informanter – fortfarande med fokus på studieobjektet relaterat till en kontextuell ram – där inriktningen är att ge beteenden en specifik innebörd som sträcker sig bortanför det som kan uppfattas som ytliga fakta (jfr Ponterotto 2006, 543).

Utgångspunkten här är alltså ett kontextnära perspektiv i studiet av individers användning av kommunikationskanaler. Den fortsatta framställningen inleds utifrån sådana ramar med en genomgång av termer som har förankring i forskning om flerspråkighet såsom dessa begrepp används i sitt ursprungliga sociolingvistiska sammanhang. Därefter följer en beskrivning av hur begreppen anpassas och utvecklas för den följande analysen.

Flerspråkighet och kodväxling inom sociolingvistik

Flerspråkighet (även multilingualism, ofta även tvåspråkighet eller bilingualism) betecknar förmågan hos en individ att obehindrat kunna använda fler än ett talat, tecknat eller skrivet språk (individuell flerspråkighet). Begreppet kan också knytas till språkliga majoriteters och minoriteters språkanvändning – till exempel till olika språks roll inom samhällsplanering, (samhällelig flerspråkighet) (jfr Nordberg 2013:19). I ordets bredaste bemärkelse tänks varje person (grupp) vara flerspråkig som har tillgång till mer än ett språk, antingen aktivt eller passivt. Oftast används

emellertid en snävare definition, där två- eller flerspråkighet syftar på förmågan hos individer (grupper) att använda språken på en likartad nivå som hos talare som använder ett av språken som (enda) modersmål. Flerspråkiga talare tänks utifrån sådana utgångspunkter ha en *repertoar* – en uppsättning *register* – av olika språk som de kan dela med en annan flerspråkig person och som de tillsammans kan växla mellan (Auer & Eastman 2010, 84, jfr även Ganuza 2008).

Begreppet *kodväxling* avser flerspråkiga individers växelvisa användande av olika språk eller dialekter, ofta under ett och samma samtal (Auer & Eastman 2010, 86-87; Jørgensen et al. 2011). Vissa forskare hävdar emellertid att det inte råder så entydiga gränser vid växlingen mellan berörda språk som termen ger sken av, vilket i observationer av faktiskt språkbruk varit påtagligt. Begrepp som *crossing* (Rampton 1995; 2009, 287), *polylinguaging* och *superdiversity* (Jørgensen 2011 et. al.) har då ansetts mer rättvisande för att spegla den typ av rörelse och inflytning som sker mellan berörda språk.

Begreppet *situationell växling* syftar på en konventionaliserad (socialt inlärd) språkväxling som motiveras av en yttre förändring av situationen (Paolillo 2011). När situationen ändras så att den faller in i ett mönster som personerna sedan tidigare förknippar med användningen av ett visst språk, som för tillfället inte talas, vidtar en kodväxling. Det kan gälla övergången till en ny aktivitet eller en ny plats, att en ny samtalspartner tillkommer eller att samtalet byter ämne (Park 2004, 297). Individer växlar språk eller dialekt som en avspeglning av att den yttre situationen förändras och att nya villkor gäller för kommunikationen.

Metaforisk växling tar fasta på kommunikativa effekter som talarna vill uppnå med växlingen och beskriver strategier som talarna använder för att t.ex. väcka uppmärksamhet, markera citat, signalera ilska, missnöje, eller helt enkelt skapa en känsla av inbördes intimitet (Evaldson 2002; Holmes 2008; Paolillo 2011). Vad det handlar om är alltså olika sådana kommunikativa målsättningar som drivkrafter till den kodväxling som sker. Genom att övergå till ett språk eller en dialekt som två individer har

gemensamt/gemensam i förhållande till en större grupp kan en känsla av avskildhet skapas och talarna kan försöka avgränsa sig som ett vi i förhållande till denna större grupp. Lindberg (2002, 27) talar om en *vi-kod* som talarna i sådana lägen etablerar inbördes för att markera närhet och solidaritet. Mot detta ställs en *de-kod* som är knuten till ett majoritets-språk i dess egenskap av bärare av makt och status, vilken talare kan vilja avgränsa sig emot (Lindberg 2002, 27).

Kritik har dock framförts mot båda begreppen. Det har hävdats att de är svåra att skilja åt vid faktisk språkanvändning, eftersom flera olika funktioner vid växlingen ofta samspelar (jfr Auer 1984, 91 och Kamwangamalu 2010, 212; jfr också vidare nästa avsnitt). När begreppen ändå används sker det bland annat med hänvisning till de implicita signaler som valet av ett visst språk (varietet) anses signalera om hur olika talare ser på situationen. ”På samma sätt som vid valet av kille och yngling kan talaren genom att kombinera uttryck från olika varieteter bifoga väsentliga upplysningar mellan raderna” (Börenstam & Huss (2001, 74). Därmed ligger det också i användningen av begreppen enligt detta synsätt att parterna har en sådan inbördes relation att en sådan läsning mellan raderna är möjlig (jfr delad repertoar ovan).

Inom sociolingvistisk teoribildning betonas att flerspråkiga individer inte använder sina språk överlappande (s.k. dubbel enspråkighet) (Jørgensen et al. 2011). I en klassisk undersökning menar Gumperz och Blom (1972) att medlemmarna i ett flerspråkigt samhälle tvärtom associerar olika språk med skilda funktioner och skilda kulturella värden som de knyter till olika syften i olika situationer. I detta ligger att ett och samma språk kan tillskrivas en kommunikativ innebörd, en socialt framförhandlad mening, som skiljer sig åt mellan olika grupper av talare (Fuller 2009, 29-30; Alam 2011, 3, se även Holmes 2008, 35, 42). Växlingen och dess kommunikativa innebörd är i detta avseende i hög grad kontextbunden.

I botten ligger förväntningar som individerna har på vad som är mer eller mindre rimligt språkval i enskilda situationer. Dessa förväntningar bygger på kunskaper/associationer/emotioner som binds till olika språk

och dialekter hos de människor där kodväxlingen uppträder utifrån socialt inlärd kunskap om de olika språken. Denna variation tillskrivs identitetsrelaterade funktioner (jfr vi- och de-koder ovan) (Holmes 2008, 35; Jørgensen et al. 2011; Gardner-Chloros 2009, 133).

Begrepp som används i analysen

I den typ av situation som i det följande ska utredas, rör det sig som framgått, inte om en växling mellan olika språk eller dialekter i enskilda samtal. Vad det handlar om är en växling mellan kommunikationskanaler hos konstellationer av individer som är knuten till den vidare kontextuella ram som en parrelation för berörda individer kan sägas utgöra; såsom kanal användningen kommer till uttryck i samspelet med en enskild annan specifik motpart. Den typ av växling som är aktuell i undersökningen har alltså närmast paralleller med den typ av kodväxling som rör individer (jfr individuell flerspråkighet). Tre nyckelbegrepp – *flerkanalig interaktion*, *situationell* respektive *metaforisk kodväxling* – står med denna avgränsning i centrum för den följande analysen inom ramen för undersökningens två övergripande forskningsfrågor rörande hur bruket av kanaler i nätinledda relationers inledande och etablerade skeden ser ut.

Startpunkten för studien är en situation av enkanalig interaktion på Internet i ett inledande skede på en kontaktsajt. På basis av denna situation studeras hur eventuell övergång sker i kontakten mellan berörda individer till flerkanalig interaktion. I fokus står frågor om 1) huruvida användningen av kanaler lånar drag av flerspråkighet (användning av flera kanaler inkluderat drag av gemensam repertoar, socialt inlärd – konventionaliserad – växling i bruket av kanaler, jfr föregående avsnitt) samt 2) huruvida interaktionen följer ett överordnat generellt mönster vad gäller kanalval eller är bunden till individerna inom enskilda par (här benämnt parbunden interaktion) och då i så fall inom parens ram kan beskrivas som kontextbunden och situationsrelaterad.

Inom ramen för en flerkanalig interaktion studeras sedan, kopplat till när en parrelation är fast och etablerad, mer ingående huruvida en väx-

ling mellan olika kanaler är *situationell*, det vill säga beroende av kontextuella förhållanden såsom var interaktionen äger rum, vilka aktiviteter som pågår och vilket ämne som avhandlas (jfr situationell växling). Inte minst rumsliga förhållanden har i sociolingvistisk forskning visat sig spela en betydelsefull roll för kommunikationen i olika kontexter (Auer & Schmidt 2010). Frågan i artikeln är i linje med detta hur interaktionen rörande sms, mobilsamtal, e-post etc. samspelar med människors rörelser mellan olika miljöer och olika aktiviteter i relation till olika uppgifter när människor är mer eller mindre konstant tillgängliga på olika platser. Denna splittring och mobilitet i interaktionen framstår i dessa avseenden som viktig att belysa.

Slutligen, fortfarande knutet till relationernas etablerade fas, utreds drivkrafter av *metaforisk* art som kan finnas i valet av kommunikationskanal: strävan efter tydlighet, uttryck för ilska, försök att skapa en inbördes intimitet (jfr metaforisk växling). Frågan är inte bara huruvida sådana motiv enligt intervjupersonerna faktiskt finns för valet av olika kommunikationskanaler. Centralt är också hur valet av kanal i sådana fall i enskilda lägen bidrar till att konstruera relationer – odla olika typer av identiteter (Auer & Eastman 2010, 8) – det vill säga markera samhörighet, distans etc. (vi-, jagkoder etc.) mellan kommunicerande parter.

Begreppen situationell och metaforisk växling kan som sagt vara svåra att skilja åt vid faktisk språkanvändning, eftersom flera olika funktioner vid växlingen ofta samspelar (jfr Auer 1984, 91 och föregående avsnitt om begreppen). Av denna anledning har distinktionen också fått minskad betydelse vid analys av faktiskt språkbruk (Auer 1984; 2009; jfr i föregående avsnitt om synpunkter på begreppet kodväxling). För den undersökning som här genomförs och som baseras på individers *beskrivna* och *subjektivt upplevda* kommunikativa beteenden (växlingen mellan olika kommunikationskanaler) kan dock distinktionen vara intressant att utgå ifrån. Det handlar om att 1) fästa uppmärksamheten på vad som av intervjuade personer upplevs stå i förgrunden när de i intervjusituationen beskriver hur de kommunicerar med sin partner och 2)

om att på sådana grunder skapa förståelse kring och reflektera över vad som finns med som sociala drivkrafter vid kommunikationen.

Fokus i beskrivningen ligger på ovan tre beskrivna huvudteman och den eventuella koppling som finns till kontextuella villkor i den situation som i stunden omger kommunikationen. Däremot ingår inte i beskrivningen någon systematisk utredning av olika demografiska faktorerers inverkan på kommunikationen, eftersom detta inte är något som på något systematiskt sätt gör sig gällande i intervjuerna. Sådana aspekter behandlas dock när materialet i enskilda delar ger stöd för en sådan analys.

Material och insamlingsmetod i undersökningen

Underlaget för den följande genomgången är 30 intervjuer med personer som vid intervjutillfället hade en bestående relation med någon de träffat online via en dejtingsajt.

Totalt täcker intervjuerna 28 (heterosexuella) parrelationer. Sär- och sammanboende individer (kvinnor och män) i ett åldersspann på 20-65 år har fått beskriva hur de ser på sitt utnyttjande av olika kommunikationskanaler, hur interaktionen utvecklats från den första kontakten och hur berörda parter sedan eventuellt använder olika kanaler för olika ändamål. För att fånga denna utveckling på ett sätt som genererar fylliga data från fler än ett fåtal individer har personliga intervjuer bedömts som ett ändamålsenligt metodval. Intervjuer som metod bygger inte på observerade beteenden av forskaren, men ger möjlighet till en vidare förståelse av beteenden så som de uppfattas och ges innebörd av berörda parter (för översikt se Kvale & Brinkman 2009). Samtalsintervjuer kan också sägas vara en lämplig metod när syftet, som i den här aktuella undersökningen, är att öppna upp för nya teoretiska perspektiv (här: mer situationsrelaterade) inom ett givet forskningsfält (här: CMC), vilket blir möjligt med intervju som plattform för potentiellt rika data. De fylliga berättelser som intervjuer potentiellt ger på basis av olika självupplevda detaljer och upplevelser förser forskaren med ett materialunderlag som kan synliggöra nya tankesätt på basis av de perspektiv som informanterna förmedlar om sin

levda vardagsvärld (livsvärld) (Esaiasson et al. 2012, 256-257; Berg & Lune 2012, 15).

Också i någon grad inspirerad av s.k. perceptuell lingvistik, där syftet är att kartlägga individers attityder till sin egen kommunikation och hur individer konstruerar bilden av sitt eget kommunikativa agerande (Preston 1999; Benson 2003; Hartley 2005), är målet i undersökningen att studera hur intervjupersonerna beskriver sin växling mellan olika kommunikationskanaler. – Denna typ av ”small stories” som intervjupersonerna förmedlar om sin egen värld kan sägas ge viktiga perspektiv på hur individer lever sina liv och hur de uppfattar sig själva och sitt agerande i dessa sammanhang (jfr Bamberg & Georgakopoulou 2008).

Personerna i undersökningen har rekryterats genom förfrågningar i en vid krets av bekantas bekanta, där den överordnade ambitionen varit att hitta personer som träffats online.¹ Samtliga informanter har kontaktats per e-post och sedan per telefon för bokning av intervju när de väl sagt ja till att delta.

En enkel sammanställning av uppgifter rörande intervjupersonerna som kan ge demografisk förståelse för sammansättningen av informanter i undersökningen redovisas i tabell 1. Tabellen visar intervjupersonernas fördelning över genus, ålder, sysselsättning, datorvana samt relationens längd och typen av samlevnadsform.

Kategori	Delkategori	Antal personer
Genus	kvinnor	15
	män	15
Ålder	20–29	8
	30–39	6
	40–49	8
	50–59	6
	60–69	2
Sysselsättning	akademisk	18
	icke-akademisk	12
Datorvana ²	låg	5
	medel	12
	hög	13
Relationens längd	0-2 år	14
	>2 år	16
Samlevnadsform	särboende	14
	samma boende	16

Tabell 1. Sammansättning av intervjupersoner i undersökningen

Som tabellen visar råder en jämn fördelning mellan kvinnor och män i undersökningsmaterialet. I fråga om ålder är fördelningen någorlunda jämn mellan personer i åldrarna 20–29, 30–39, 40–49 resp. 50–59 år, medan antalet informanter mellan 60–69 är lägre. En viss övervikt råder för individer som har akademisk bakgrund. Det rör sig om personer som vid intervjutillfället (hösten 2009) antingen var studenter eller som var yrkesaktiva inom reklam, skolväsende, sjukvård, juridik, ekonomi och data/teknik. Gruppen av icke-akademiker (både kvinnor och män) var verksamma inom service, butiksväsende och transport.

I materialet finns en övervikt för individer som anser sig ha medelstor (daglig) eller hög (dagligen mer än fyra timmars) privat datoranvändning något som speglar mer allmänna förhållanden i samhället vad gäller va-

nan vid datorer vid tidpunkten för materialinsamlingen (Findahl 2010). En jämn fördelning råder mellan individer som ingår i en fast relation (kortare eller längre än i två år). I fråga om sammanlevnadsform slutligen fördelar den sig jämnt mellan informanter som är sär- och sammanboende. Denna aspekt sammanfaller delvis, men inte helt med hur länge relationerna har pågått.

Sammantaget rör det sig om ca 20 timmars inspelningsmaterial. Det rör sig också sammantaget om en ganska stor bredd i typen av intervju-personer som ingår i materialet vad gäller kopplingen till olika demografiska faktorer (jfr ovan). På sådana grunder kan materialet antas generera resultat som äger giltighet bland olika grupper i dagens svenska samhälle.

Intervjuerna innefattar en samtalslängd på ca 30-45 minuter och har varit semistrukturerade inom ramen för tre olika teman. Tema 1 anknyter till den del av artikelns teoriram som utgår från att samma relation i kontakten med en person tänks komma till uttryck genom olika kommunikationskanaler i ett samspel (flerkanalig interaktion) samt till forskning om flerspråkighet. Detta tema bygger på frågor som belyser en utveckling från den första kontakten på dejttingsajten till att relationen i en inledande fas blivit något mer etablerad. Resterande två teman avser användningen av kanaler när paren har uppnått en fast och etablerad relation, såsom detta uppfattas av intervjupersonerna. Dessa teman anknyter till den litteratur som i artikeln beskriver ett kontextuellt bruk av olika kanaler med utgångspunkt i begreppet kodväxling. Med stöd i detta sociolingvistiska begrepp diskuteras intervjupersonernas eventuella växling mellan kommunikationskanaler utifrån yttre situationella faktorer (Tema 2: situationell växling) samt kommunikativa effekter som individerna möjligen vill uppnå (Tema 3: metaforisk växling).

Inledningsvis i intervjuerna ställdes ett antal kortare frågor rörande ålder, datorvana etc. (jfr tabell 1). Inriktningen har, för att komma nära personernas egna uppfattningar om sin levda vardagsvärld (livsvärlden) (Esaïasson et al. 2012, 256-257; Berg & Lune 2012: 15), i övrigt varit

intervjupersonernas ostörda berättande rörande användningen av olika kommunikationskanaler. Tyngdpunkten har legat på stora vittomfattande frågor av s.k. grandtour-karaktär, inledda med formuleringar av typen ”Kan du berätta för mig...” (Esaiasson et al. 2012, 90–91), knutna till de huvudteman som angetts ovan. Beroende på vad informanterna har valt att tala mer om har intervjuerna fortsatt med frågor rörande sådant som intervjupersonerna lyft fram som intressant. Denna typ av frågor har sedan följts upp med frågor av mer tolkande karaktär om vad bruket innebär: ”Kan du förklara närmare vad du menar med ...?”, ”Stämmer det som jag uppfattat att ni...?”. Slutligen har intervjupersonerna också fått chans att tillägga om det var något ytterligare som de ville ta upp.

För att skapa yttre förutsättningar för ett bekvämt samtalsklimat har intervjuerna gjorts i intervjupersonernas hemmiljö. I något fall har intervjuer skett per telefon, men tidsåtgång och upplägg har i dessa lägen i övrigt följt den struktur som ovan angetts. Samtliga intervjuer har spelats in digitalt som ljudfiler och samtliga personer har godkänt att materialet citeras för forskningsändamål. Några personer har under intervjuernas gång spontant kommit med egna exempel på hur dialogen realiseras i mobilen (sms) och på Internet (Facebook) genom att ta fram telefonen och slå på datorn, vilket ger kompletterande perspektiv på interaktionen. Dessa exempel (totalt 32) har i dessa fall gjorts tillgängliga för analys genom avskrifter. Personerna har här godkänt att exemplen används för forskningsändamål.

Huvuddelen av materialet har transkriberats (ej s.k. sidospår) och sorterats efter undersökningens tre huvudteman. Inriktningen vid resultatredovisningen är en kvalitativ analys orienterad mot hur användningen av olika kanaler på ett fenomenologiskt plan kommer till uttryck hos de par som ingår i materialet. I begreppet fenomenologisk ligger här en klassificerande textbaserad analytisk beskrivning av intervjupersoners svar i förhållande till några teoretiska nyckelbegrepp (tema 1-3) med inriktning mot vad som utmärker undersökningsobjektet (Esaiasson et al. 2012,

211). Dels handlar det om det som framstår som den centrala essensen (kärnan) i det som upprepas i intervjupersonernas berättelser rörande undersökningsobjektet, dels om variationer som inom denna ram framträder mellan det informanterna har att säga (Kvale & Brinkman 2009, 45 f.). På sådana grunder har resultatet blivit en framskriven kontextuell beskrivning (thick description) som konkretiseras genom utdrag i form av citat och refererade sammandrag från olika intervjupersoners berättelser.

Någon ambition att spegla hur kärleksrelationerna som sådana byggs upp finns inte. I artikeln citeras intervjupersoner och hänvisas till personer i olika citat. Alla namn som nämns i dessa sammanhang är fingerade. Transkriptionen innebär en skriftspråksanpassning av personernas svar. Eftersom fokus i beskrivningen ligger på det som är artikelns tre analyserade huvudteman – och inte syftar till någon systematisk utredning av olika demografiska faktorerers inverkan på kommunikationen – har jag nöjt mig med att i texten hänvisa till olika informanter på basis av genus och avrundad ålder (20-årig kvinna, 30-årig man etc.).

Analysresultat

Flerkanalig interaktion

En berättelse som återkommer i materialet rörande bruket av kommunikationskanal är att kontakten mellan aktörerna börjar genom att någon av dem svarar på partnerns presentationsprofil. Mejl utväxlas anonymt via kontaktsajten och sedan efter avslöjandet av namn genom vanliga mejladresser. Därefter följer en kortare eller längre period av skriftligt mejlande, chattande och sms:ande, alternativt muntligt telefonerande (mobil) innan möte sker ansikte mot ansikte. Det rör sig om några veckor före den första platsbundna kontakten alternativt någon månad med en variation mellan yngre informanter (kortare period) och äldre (längre period). Användningen av antalet kanaler före det fysiska mötet beskrivs i följande citat från en 40-årig kvinnlig informant:

När vi träffades på riktigt kändes det som om vi redan kände varann. Vi hade skickat bilder och pratat i telefon i timmar till sent på nätterna och skrivit massa mejl.

Man kan tala om en *identifikationsprocess*, ett utbyte av personlig information i växelspel med en annan individ, där intressen, tankar etc. gradvis beskrivs och fördjupas (Altman & Taylor 1973; Taylor & Altman 1987). Denna process där individer gradvis presenterar sig själva och lär känna en annan person sker enligt informanterna inledningsvis genom e-post (kontaktsajten), men breddas sedan till att omfatta även andra kanaler. Processen ligger i linje med teorier om hur människor gradvis lämnar ut allt mer privat information när de lär känna en ny individ (Sveningsson 2002; Yum & Hara 2005). Mängden förtroenden ökar i takt med att vänskaper utvecklas och fördjupas (Altman & Taylor 1973; Taylor & Altman 1987).

I några fall pekar intervjuerna på att intim kommunikation inte uppstår före det första fysiska mötet. Det rör sig då om aktivt dejtande personer som har flera kontakter parallellt och som väljer att träffas ansikte mot ansikte för att snabbare kunna ta ett beslut om huruvida interaktionen ska avslutas (1 vecka/2 veckor). Alternativt handlar det om unga personer som beskriver en större otålighet. För resterande individer gäller som sagt att vänskap och förtroenden redan utväxlats när man träffas på en fysisk plats för första gången ansikte mot ansikte.

Two mönster för bruket av kommunikationskanaler gör sig gällande i materialet i hur interaktionen leder fram till det första fysiska mötet. Ett första mönster är att personerna går från kontakt via en kanal (kontaktsajten) till utbyte genom flera kanaler där personerna som individer och i sitt sociala nätverk framträder allt tydligare. Det som är påfallande i detta skede före det första fysiska mötet är att intervjupersonerna parallellt med att lära känna varandra anser sig vara måna om att så att säga kontextualisera villkoren för kommunikationen – skaffa sig en förståelse för de situ-

ationella ramarna för olika kanaler: när och hur olika kanaler kan användas i olika typer av situationer med motparten.

Kombinationen av upplysningar (vad som berättas av motparten, vad som framkommer om personen genom dennes sätt att skriva och tala i olika kanaler eller genom kringinformation på t.ex. Facebook) används i början av relationen enligt flertalet individer för att förstå och ta beslut om vilken kanal som kan väljas. En informant (40-årig man) säger att han utifrån flickvännens sätt att prata lågt (viska) genom mobilen i vissa situationer (när hon var på jobbet) drog slutsatsen att hon då inte ville kommunicera på detta sätt och att han fortsättningsvis i dessa lägen valde att sms:a. En informant (50-årig kvinna) säger ”att eftersom min respektive alltid undvek sms så valde jag att inte använda den kanalen i kontakten med honom”. En annan informant (20-årig kvinna) säger att hon snabbt förstod att hennes partner gillade Facebooks meddelandefunktion, ”eftersom han var mycket ute på Facebook”.

På så sätt utvecklas vad som – i termer av flerspråkighet – hos dessa individer kan beskrivas som en kommunikativ repertoar rörande uppsättningen av kanaler som finns och i vilka situationer kanalerna är användbara kopplat till motparten (Auer & Eastman 2010, 84). Den praktiska innebörden av utvecklandet av en sådan repertoar beskrivs av olika intervjupersoner, vilket sammanfattas av en manlig (40-årig) informant på följande sätt: ”Vi fick vår uppsättning kanaler och sedan visste vi när vi kunde ha kontakt på ett visst sätt”. Vad som beskrivs är en kunskap om olika kanaler och deras kommunikativa innebörd i relation till olika yttre villkor och en viss motpart samt egna önskemål (jfr Alam 2011, 3; se även Holmes 2008, 35, 42).

Kunskap om olika kontextuella villkor – om yttre situationella förhållanden liksom om motparten – omformas alltså till en kommunikativ kompetens som rör repertoaren av kontaktalternativ som parterna tillsammans förfogar över (jfr Fuller 2009, 29-30). Detta tema återkommer i olika intervjuer. På sådana grunder kan man, utöver en process av iden-

tifikation (jfr ovan), tala om en *kontextualisering* – en kontextanpassning av kommunikationen, som sker i takt med att kontakten utvecklas.

Några par håller sin kommunikation per e-post innan de till denna kanal fogar sms- och samtalskontakter genom mobil. Några går direkt över till mobilsamtal. Andra har en större del av interaktionen genom chatt innan mobilen tillkommer. Ytterligare andra rör sig inom ett bredare spektrum av kommunikationsalternativ: e-post, chatt, sociala nätverkssidor som Facebook, LinkedIn.³ Någon entydig struktur finns inte i materialet som säger att tillägget av enskilda kanaler följer en viss inbördes ordning (t.ex. allt rikare kanaler) eller att någon viss kanal återkommande används i en viss omfattning. Tillkomsten av nya kanaler innebär inte heller att tidigare kontaktytor (undantaget kontaktsajtens anonyma mejlfunktion) successivt överges.

Flera informanter talar om hur kontakten utökas med nya kanaler i takt med att parterna lär känna varandra allt bättre. Men prov finns i flera intervjuer även på att användningen av olika kanaler sägs ligga ganska stabilt på ett mer begränsat antal kanaler. Flera informanter talar i linje med det senare om sms, telefonsamtal och kontakt ansikte mot ansikte respektive om e-post, telefonsamtal och ansikte mot ansikte som stommen i sin kontakt. En manlig 50-årig informant berättar att han och hans partner ”tämligen omgående” fick tre huvudkanaler (sms, telefonsamtal och kontakt ansikte mot ansikte) som de sedan hållit fast vid. Själva breddningen i användningen av kanaler från få till flera hos olika intervjupersoner kan därför inte automatiskt ses som ett kriterium på att relationen är mer intim.

I en kontextualiserad förståelse av motparten ligger att individer har en samlad bild av vad och hur denna person kommunicerar; vilken kanal personen använder för olika ändamål. Liksom vid flerspråkig interaktion handlar det i materialet om att individerna vet vad de kan vänta från motparten (Heller 1988, 79), något som kan illustreras med följande typ av kommentar från en 30-årig manlig informant. ”Telefonsamtal från Lina mitt på dagen när vi känt varandra ett tag betydde att det var något

viktigt”. Valet av kanal tillskrivs här en specifik innebörd utifrån en konventionaliserad kontextualiserad förståelse som finns parterna emellan.

När kontakten knyts till ett forum som Facebook innebär detta forum att individen ser motparten i ett större sammanhang – en social kontext av vänner, bekanta etc. (jfr Walther et al. 2008). Detta uttrycks av en kvinnlig (30-årig) informant på följande sätt: ”Det var skönt att se Patrik bland hans vänner på Facebook. Man kunde liksom få en känsla för hur han var i ett vidare sammanhang och inte bara hur han var när han pratade med mig i olika mejl.” Samma svar återkommer hos olika intervju-personer. Genomgående är just den vidare sociala kontext av vänner, intressen, ageranden som personerna anser sig få tillgång till.

När kontakten knyts till ett mobilnummer läggs en ny kontextuell dimension till övriga kontaktytor som öppnar upp för parterna att ta allt större plats i varandras vardag. Det handlar om en tillgänglighet, där individen plötsligt blir kontinuerligt åtkomlig (jfr begreppet *connected presence*, Licoppe 2004) genom den *nåbarhet* som skapas via en kommunikationskanal, också när personen i andra avseenden är rumsligt frånvarande (jfr Hössjer 2012). Flera informanter (dock inte alla) vittnar om hur numret till mobiltelefonen betyder att relationen lagts på en sådan nivå. En sådan nåbarhet ingår också i vad som uppfattas som ett normalt sätt att kommunicera och förvänta sig kontakt i det senmoderna samhället. Interaktionen vävs in i människors rörelser mellan olika platser och aktiviteter (Christensen 2008; Hössjer 2012).

Muntlig kontakt per mobiltelefon är något vissa informanter säger sig vara försiktiga med i relationens tidigare skeden. Men mönstret är inte genomfört i hela intervjumaterialet. Samtal (via mobiltelefonen) som något påträngande återspeglas i följande citat från en (20-årig) informant (kvinna) som berör förhållandet mellan sms och mobilsamtal.

Precis i början av förhållandet vill man ju inte skrämman iväg den andra. Så man kanske inte vill verka för efterhängsen och höra av sig hela tiden. Jag brukar låta den andra ringa, eller, jag brukar kanske skicka ett sms och så hoppas jag att den andra ska ringa.

Ett andra mönster (vid sidan om själva övergången till flerkanalig kommunikation) rörande hur kontakten leder fram till det första fysiska mötet är att tillägget av varje ny kanal föregås av någon typ av överenskommelse. Någon av parterna tar initiativet till att lämna ut uppgifter om mejladress, lägga till den andra som Facebookvän, föreslå utlämnande av telefonnummer etc. Detta godkänns sedan av den andra partnern i någon form. Tanken på att progressionen av relationen inte skulle följa detta förlopp beskrivs av en intervjuperson (en 50-årig kvinna) som ett skäl att avbryta relationen. En annan informant (en 40-årig man) säger att ett sådant brott skulle skapa problem. Ytterligare en annan informant (en 20-årig kvinna) menar att det ”skulle vara otäckt om någon hade letat upp mitt mobilnummer på nätet och plötsligt ringde”. Mönstret understryker det tidigare beskrivna behovet hos intervjupersonerna av att vilja kontextualisera kommunikationen – av att vilja inrama och kontrollera interaktionen på olika sätt.

Ibland kan överenskommelsen föregås av vad som kan beskrivas som en förhandling. Förhandlingar rörande valet av språk finns beskrivna som en aspekt av det som relaterat till flerspråkighet ger valet social mening (Alam 2011, 7; Fuller 2009, 29-30). En informant (en 60-årig kvinna) berättar hur hennes motpart upprepade gånger föreslog att de skulle träffas och att hon först inte ville att de skulle mötas på detta sätt. Hon ville hellre vänta. Kontakten ledde slutligen till att parterna sågs ansikte mot ansikte men då med en samsyn i botten om att relationen skulle utvecklas på detta sätt. Temat varierar i en annan intervju (med en 20-årig kvinna) där mötet påskyndas av en resa.

Och sen började vi maila, jättelånga mail till varandra om allt möjligt, både om positiva saker och om negativa saker och om ja allt möjligt. Och sen ville han träffas och det ville inte jag. Så att till slut så träffades vi därför att då skulle han åka iväg i två veckor efteråt. Och då ville han träffa mig samma kväll som han skulle flyga iväg och det tyckte jag att men det låter bra.

När relationerna i materialet kommer till ett fysiskt möte är de alltså flerkanaliga. Flerkanalig interaktion i detta läge tycks inbegripa en kommunikativ kompetens baserad på *identifikation*, *kontextualisering* av kommunikationen och en *upparbetad närbarhet*, som individerna gradvis utvecklat. Identifikationsprocessens karaktär kan i materialet sägas vara en effekt av att kontakten initierats skriftligt på Internet (dejtingsajt). Det rör sig om en social process av kontaktskapande, vilken inledningsvis skett genom skrivna mejl (kontaktsajten). Tillsammans med kontextualisering (inramning av kommunikationen) och etablerande av närbarhet (löpande tillgänglighet via mobiltelefon) arbetar parterna sig fram till en typ av kommunikationssituation som uppfattas som normal i senmodern privat kommunikation. Det handlar om ett (flerkanaligt) flöde av skrivna meddelanden, muntliga/skrivna samtal (chatt) etc. som flyttar sig mellan olika kanaler och som utövas av individer när de rör sig mellan olika miljöer och aktiviteter (Christensen 2008; Hössjer 2012).

Praktiska omständigheter och personliga preferenser kopplade till funktioner som enskilda kanaler tillskrivs i den inbördes kontakten inverkar på hur parens repertoar ser ut och hur den sociala kontakten organiseras. I denna mening kan man tala om en *konventionalisering* i användningen av kommunikationskanaler inom parens ram. Denna konventionalisering styr, som nedan ska utvecklas vidare, valet av kanal och ger också valet som sådant en för parterna bestämd kommunikativ innebörd. I detta avseende kan paralleller dras till den typ av kunnande som flerspråkiga individer bär med sig och som innefattar en konventionaliserad (socialt inlärdd) kunskap om de olika språken – olika register – och

deras olika användningsmöjligheter (Auer & Eastman 2010). Niplep (2006, 17) skriver i linje med detta: "Individuals remember and can call on past experiences of discourse. These memories form part of a language user's understanding of discourse functions".

Situationell växling

En grundläggande förutsättning för de par som ingår i materialet är att dessa har en mer eller mindre frekvent daglig kontakt. Denna förutsättning gäller oberoende av om paret är sammanboende eller inte. För par som är sammanboende sker en växling i användningen av olika kanaler från kommunikation ansikte mot ansikte på morgonen till ett mer eller mindre tätt bruk av medierad interaktion under dagen i anslutning till studier eller arbete. För särboende par är interaktionen mestadels medierad. Något par träffas under veckorna. Under helger sker kontakten företrädesvis ansikte mot ansikte genom att parterna då antingen bor ihop eller genom att de besöker varandra, gör saker ihop etc.⁴ För de par som mer eller mindre regelbundet delar hem kan man tala om en växling i användningen av olika kanaler som i detta avseende är platsrelaterad. När parterna i dessa fall lämnar en gemensam/enskild hemmiljö övergår interaktionen till att bli medierad.

Någon återkommande generell teknikförankrad struktur för användningen av enskilda kanaler kan, som jag tidigare varit inne på (föregående avsnitt), inte urskiljas i materialet. Inget tyder t.ex. på att rikare kanaler systematiskt föredras framför magrare för att lösa vissa uppgifter. Olika kanaler föredras av olika par och har också mer eller mindre uttalade så kallat parbundna användningsområden. Men, inom dessa ramar, finns en parallell i valet av kommunikationskanal till den typ av kodväxling som beskrivs inom flerspråkighetsforskning, där människor rör sig mellan olika språk som en anpassning till hur den yttre situationen ser ut, s.k. *situationell växling* (Paolillo 2011). Det gäller övergången till en ny aktivitet, en ny plats eller att samtalet byter ämne (Park 2004, 297). På ett liknande sätt växlar individerna i mitt material, såsom det beskrivs i in-

tervjuerna, mellan olika kommunikationskanaler som en avspiegling av hur den yttre situationen ser ut och de villkor som där gäller för kommunikationen (aktivitet, plats och ämne).

En informant (30-årig kvinna) som arbetar i en butik beskriver hur paret använder sms som kanal för inbördes interaktion när hon är på arbetet. Någon tillgång till e-post via dator finns inte på arbetsplatsen – en kontaktform som paret annars skulle föredra – och privata telefonsamtal är inte rimliga i den öppna butiksmiljön. När så är genomförbart (när personen är hemma och partnern är på jobbet) använder paret i stället e-post under arbetstid, eftersom kanalen gör det möjligt att skriva längre meddelanden och har ett tangentbord som paret tycker är mer lätthanterat. Sms i första hand (annars e-post) fungerar som en allmän kontaktkanal för olika teman som paret vill avhandla under dagen. Situationella villkor sätter här tillsammans med teknikrelaterade aspekter alltså ramar för vilket kommunikationsalternativ som väljs i olika kontexter. Rörelsen från en plats och aktivitet till en annan (från arbete till hemmiljö för någon av parterna) gör att situationen omdefinieras och att olika bedömningar görs av vad som är ett ändamålsenligt sätt att kommunicera (jfr Park 2004, 297; Paolillo 2011), vilket inverkar på valet av kommunikationskanal.

Hos ett annat par (50-årig man, 40-årig kvinna) är användningen av kommunikationsalternativ inte lika hårt knuten till få kanaler, men växlingen mellan olika kanaler efter vilken plats och aktivitet som pågår är tydlig. När parterna är på jobbet och sitter vid en dator ligger det nära till hands att använda e-post. På tåget eller bussen föredrar parterna att prata i mobil. Sms i sådana miljöer representerar ett mer privat alternativ som utnyttjas när parterna vill vara mer diskreta (och ej vill att samtalet ska höras) eller det som diskuteras är någon kortare fråga. Motsvarande gäller för privat chatt (i förhållande till mer öppna arenor på MSN och Facebook). Och ytterligare: under ett möte fungerar sms (framför chatt) i paret som kommunikationsform om det är något som väntas vara lätt att avhandla (enkel fråga, kort meddelande etc.), medan däremot chatt i samband

med en sådan aktivitet kräver för stor koncentration på interaktionen som sådan för att kunna realiserats parallellt med mötet. Olika situationella omständigheter styr här alltså tillsammans med teknikrelaterade vilken kanal som väljs.

Vad som är tydligt i intervjuerna är också att växlingen mellan olika kommunikationskanaler binder samman situationer av olika karaktär: arbetstid, transporttid (resor till och från jobbet) och fritid – kommunikativa domäner som traditionellt varit skilda åt, men som bl.a. genom bärbar teknologi (t.ex. mobiltelefoner) blivit möjliga att kombinera (Berry & Hamilton 2010). Privata samtal, textmeddelanden etc. skär på så sätt igenom mer formella och offentliga situationer av arbete eller förflyttning. Som informantberättelserna ovan antyder handlar det, liksom i materialet mer generellt inom situationsbundna omständigheter, också om avvägningar mellan hur öppet/diskret interaktionen med partnern i förhållande till den fysiska kontexten kan realiserats (jfr avvägningen sms-telefon i den öppna butiksmiljön ovan) (se också Bellander 2010, 137) och i förhållande till denna avvägning om vilken kanal som enligt intervjupersonerna är rimlig att välja. Till detta kommer bedömningar av vilken grad av involvering som interaktionen kan tänkas kräva: hur målen för olika verksamheter (kontakten med partnern visavi aktiviteten i den fysiska miljön) kan kombineras (jfr avvägningen sms-chatt under möte ovan) (se också Bellander 2010, 337).

I materialet finns vidare belägg för situationell växling som samspelar med det ämne som parterna vill avhandla. En (50-årig) kvinnlig informant talar om sms som ”vår tycka-om-kanal”. En annan intervjuperson (en 60-årig man) i ett särbopar säger att sms så gott som aldrig förekommer i den inbördes dialogen. Paret använder sig av telefon och e-post när de inte träffas ansikte mot ansikte. Telefon (stationär) används för att säga god morgon och för att höra hur dagen har varit. E-post utnyttjas för kortare meddelanden av logistikkaraktär: samordning av tider, gemensamma arrangemang, koordinering av umgänge med andra. I början av relationen fungerade e-post primärt som en kanal för ömhetsbetygelser

och som ett sätt att signalera tillgänglighet och närvaro. Man skickade vackra bilder, skrev dikter eller gav på annat sätt uttryck för ömsesidig ömhet.

En viss tendens i materialet finns till att yngre personer (20-årsåldern) har större benägenhet att använda sig av synkrona kanaler (chatt på MSN, Facebook), medan medelålders par hellre föredrar asynkrona (e-post) under de delar av dagen/veckan när de inte träffas. Resultaten ligger i linje med en uppdelning som Selg och Findahl (2008) gör mellan "mejlgenerationen" och "messengergenerationen", med en åldersgräns vid ungefär 35 år. "Mejlgenerationen" använder huvudsakligen e-post, medan "messengergenerationen" helst använder instant messaging såsom ICQ, MSN och Facebook chatt.

Också flera av intervjupersonerna i 40-årsåldern i mitt material uppger dock att de använder chattfunktionen på MSN och Facebook som forum för inbördes kontakt. Vad det rör sig om är en användning av dessa kanaler (primärt Facebook) när personerna har kontakt med andra personer och ser att partnern är inloggad. Användningen av Facebook blir knuten till en typ av innehåll som förknippas med avkoppling. Individer går från e-post och datorarbete till socialt samspråk på Facebook. Detta sammanfattas av en (40-årig) manlig informant på följande sätt knutet till umgänget med partnern: "Man sitter på jobbet vid datorn och skriver e-post när man plötsligt går över till Facebook och pausar".

Denna typ av rörelse mellan arbets- och fritidsrelaterad interaktion vid datorn faller inom ramen för det som i det moderna samhället kallas *multitasking*, där olika åtaganden utövas mer eller mindre parallellt (Örnberg Berglund 2009). Det handlar om korta avbrott, i detta fall från arbetet, som varar i någon minut innan huvudverksamheten tas upp igen. Individer växlar ämne (och kanal) som en aspekt av att den yttre situationen förändras och att nya villkor gäller för kommunikationen; detta i linje med vad som är typiskt för situationell växling.

Men liknande växling kan ske också inom ett socialt medium som t.ex. Facebook mellan de olika delar som mediet rymmer: en offentlig

arena (den s.k. Väggen) och en privat (t.ex. Facebook chatt). Växling av kanal sker här enligt flera intervjupersoner som en anpassning till övergången från ett ämne som är av mer offentlig karaktär (t.ex. respons på statusuppdateringar) på Väggen till ämnen som berör enbart två personer (förtroenden, mer ingående detaljer etc.) i Facebboks meddelande- eller chattfunktioner. Liknande ämnesmässiga anpassningar vid valet av kanal beskrivs av intervjupersoner i materialet i förhållande till andra kanaler – anpassningar som pekar på den ämnesmässiga lyhörddhet och medvetenhet som generellt präglar intervjupersonernas val av kommunikationskanal i förhållande till de situationer de befinner sig i.

Metaforisk växling

Ett mönster i materialet som kan läggas till ovan nämnda är att kommunikationskanaler utnyttjas för att uppnå bestämda ändamål. Paralleller finns här till eftersträlvade kommunikativa effekter vid växling mellan olika språk, s.k. *metaforsik växling* som iakttas inom flerspråkighetsforskning. Evaldson (2002, 8) ger exempel på hur några tvåspråkiga flickor på skolgymnastiken vid kodväxlingen skapar en avgränsning i ett omklädningsrum genom att också hänga upp handdukar. Vad de gör är att de upprättar ett privat territorium. De markerar en social gräns gentemot andra flickor i klassen – mellan vi och dem – vid övergången från ett språk till ett annat (och handduksupphängningen) som bidrar till att skapa en viss typ av inbördes identitet (ett vi, Lindberg 20002; Auer & Eastman 2010, 84).

En informant (en 50-årig kvinna) i ett sammanboende par talar på ett liknande sätt som i handuksexemplet om att hon ibland väljer telefon när hon vill att hon och mannen ska ”avgränsa sig från omgivningen” – när hon och partnern ska ”prata på ett koncentrerat sätt”. Frånvaron av annat än rösten i samtalet (typiskt i ett traditionellt telefonsamtal) gör att hon upplever att ”man kan vara mer fokuserad” än vid kontakter ansikte mot ansikte. Hon ringer på kvällen när mannen är på arbetsresa och dessa samtal kompletterar dem paret har när parterna är hemma.

Motsvarande beskrivningar ges av flera andra informanter både bland sär- och sammanboende par. Telefonen blir en arena för att konstruera sig som par, dra upp gränser mellan vi och dem. Inga andra är närvarande, vilket stärker känslan av samhörighet. Själva valet av kanal får på så sätt en specifik innebörd som bidrar till att definiera situationen som privat och nära, där det liksom vid situationer av flerspråkighet (jfr Evaldsons exempel), handlar om att synliggöra en viss typ av identitet (ett vi, jfr även Auer & Eastman 2010, 84).

Motsvarande beskrivningar uppträder i förhållande till chattfunktionen på Facebook bland de par som använder denna funktion för sociala ändamål. Det faktum att parterna kliver bort från en offentlig arena som den yttre kontexten på Väggen utgör och in i ett eget privat rum (Chatten) där inga andra är närvarande markerar en närhet.⁵ Denna avgränsning syns inte utåt men fyller en viktig funktion för berörda parter: ”Vi får lite privat space”. Paret konstruerar sig som ett vi i förhållande till de andra som inte deltar. Bytet av kanal blir på så vis exempel på hur ett språkligt val, i likhet med vad som diskuteras inom flerspråkighetsforskning, bär på social mening i en enskild situation (Fuller 2009, 29-30).

En annan effekt som informanter i materialet säger sig vilja uppnå genom användningen av olika kanaler är möjligheten att hävda sig själv starkare som person. I materialet är det företrädesvis kvinnor som ger uttryck för sådana tankar. En (40-årig) kvinna i ett särbopar säger att hon tar till e-post när hon vill ge sin version i anslutning till en konflikt: ”När jag vill tala till punkt väljer jag e-post”. Hon menar att hon i lugn och ro kan skriva ned sina tankar och ta plats. På sådana grunder fungerar valet av kanal – i termer av flerspråkighet – för denna informant som en *jagkod*, där den egna identiteten (ett jag) inom parets ram framhävs vid interaktionen.

En annan (50-årig) kvinna berättar att hon i vissa lägen utnyttjar telefon för att argumentera (gräla) i sin nuvarande relation, men att hon särskilt laborerade med kanalen på detta sätt i samband med en tidigare skilsmässa. När något obehagligt skulle diskuteras (växelvis boende för

barn) kunde hon utnyttja telefonen som ett skydd för att kunna stå på sig och för att odla en identitet av bestämdhet. Telefonen blev också i detta fall (jfr ovan) en arena där hon kunde vara kraftfullare än vid kontakter ansikte mot ansikte. Förutsättningen för denna kraftfullhet var att samtalen skedde genom den stationära telefonen. Papper kunde ligga framme och hon kunde ha dem som stöd för det hon skulle säga utan att detta syntes, något som beskrivs som centralt i sammanhanget. Samtal kunde på så vis framstå som spontana samtidigt som de i själva verket var förberedda och bidra till ett intryck som hon ville forma.

Liknande berättelser kommer från andra intervju personer i materialet. Kommunikationskanaler tillgrips som ett sätt att skapa olika intryck, markera gränser som kan finnas inom parets ram mellan enskilda individer. På så sätt finns det i materialet ett återkommande mönster där valet av kanal samspelar med markering av identitet – vi, jag, de – som pekar på att valet av kanal fyller funktioner av självdefinition och rollkonstruktion. Detta är kopplat till hur individer ser på kommunikationen – vem man i en given situation vill vara och roller som man där vill ta. Vad som är tydligt i materialet är inte primärt att en viss kanal generellt används för vissa bestämda ändamål. Vad det handlar om är snarare att bruket av kanal för individer i ett par knyts till kommunikativa effekter som individerna i ett givet läge vill uppnå. I likhet med för flerspråkiga individer handlar det om syften och innebörder som skiljer sig åt mellan olika konstellationer av människor (Alam 2011; 3; se också Holmes 2008, 35, 42).

En (40-årig) kvinnlig informant berättar att hon gärna använder telefon när hon eftersträvar tydlighet i kommunikationen. I detta lägger hon att hon vill vara säker på att motparten hör vad hon har att säga och att hon får direkt respons på sitt ärende. En annan (30-årig) kvinnlig informant föredrar e-post i motsvarande lägen med hänvisning till att texten finns kvar i efterhand. Ytterligare en annan (20-årig manlig) intervju person talar om sms som en bra kanal när information ska kommuniceras på ett tydligt sätt, eftersom han alltid bär med sig telefonen och därmed lätt kan återvända till olika meddelanden. Intervju personerna väljer här alltså

olika kanaler för att uppnå liknande ändamål. I flera av dessa fall tycks personliga emotionella preferenser/dispreferenser inverka på valet av kanal och bidra till den praxis som råder för den specifika kombinationen av olika kommunikationsalternativ inom ett par. Just en sådan kontextbunden emotionell förståelse och tolkning som drivkraft för valet av kod framstår också bland flerspråkiga individer som en viktig drivkraft till den praxis som utvecklats i olika kontexter (Gardner-Chloros 2009, 133).

Avslutning

Internet har under de senaste åren på bred front etablerat sig som en arena för socialt umgänge. Trots att det i dagsläget finns gott om belägg för att interaktion på nätet i själva verket genererar interaktion utanför nätet (samt vice versa) och att kontakter on- och offline faktiskt samspelar vet vi inte särskilt mycket om hur samspelet mer specifikt ser ut (Hargittai 2011, 231; Wright & Averbeck 2012, 81). Fokus i forskningen har legat på generella tekniska egenskaper som förklaring till den växling som uppträder mellan olika kommunikationskanaler i individers interaktion med en enskild person, något som i denna artikel har problematiserats.

Med utgångspunkt i den kommunikation som uppträder inom par som träffats via en dejtingsajt har interaktionen här på basis av en kontextuell beskrivning (thick description) och influenser från sociolinguistisk teori (flerspråkighet, kodväxling) med intervjuer som underlag belysts som en social process: det vill säga som ett interaktionsförlopp där kommunikationen genom olika kanaler kan utvecklas över tid och där funktioner i kanal användningen kan variera beroende av vilka det är som kommunicerar och hur situationen i olika avseenden ser ut. På denna grundval har jag i artikeln pekat på några grundläggande mönster i bruket av olika kanaler som tydliggör kontextens centrala roll vid interaktionen, inbegripet paralleller som finns med flerspråkighet och kodväxling mellan olika språk.

Det som framkommer i undersökningen är ett interaktivt förlopp av kontaktskapande som utvecklas över tid och som skiljer sig åt mellan olika par men där ett återkommande mönster är att kommunikationen vid det första fysiska mötet är dels flerkanalig, dels baserad på överenskommelser som skett mellan berörda parter rörande valet av kanal. Inom ramen för detta förlopp och med utgångspunkt i en kontextualisering (kontextanspassning) av kommunikationen i förhållande till motpartens preferenser samt individers egna önskemål och ett gemensamt etablerande av närbarhet (löpande tillgänglighet via mobiltelefon) arbetar parterna sig före det första fysiska mötet fram till en kommunikationssituation som uppfattas som normal i senmodern privat kommunikation. Det handlar om ett flöde av skrivna meddelanden, muntliga/skrivna samtal (chatt) etc. som flyttar sig mellan ett större eller mindre antal olika kanaler vilka utnyttjas av individer när de rör sig mellan olika miljöer och aktiviteter (Christensen 2008; Hössjer 2012).

Liksom vid flerspråkig kommunikation rör det sig i materialet om en kommunikation där flera kommunikationskanaler utnyttjas i ett samspel med en viss individ. E-post, sms, telefon: mängden utnyttjade kanaler stabiliseras – konventionaliseras – i en parspecifik flerkanalig interaktion avseende typ, mängd och användning av kanaler i ett tidigt skede av relationen. Liksom vid situationer av flerspråkighet styr denna konventionalisering å ena sidan vilka kanaler som väljs och skapar å andra sidan också förväntningar hos det enskilda paret på vilka kanaler som ska tillgripas i olika lägen. Man kan tala om en repertoar av olika kanaler som individer i det moderna samhället aktivt etablerar (förhandlar fram) i kontakten med en annan person. Kunskap om olika kontextuella villkor – om yttre situationella förhållanden liksom om motparten – formas till en kommunikativ kompetens. Denna kompetens rör repertoaren av kontaktalternativ som parterna inom ett enskilt par tillsammans förfogar över men innefattar också hur dessa kontaktalternativ av dessa individer används med hänsyn tagen till olika typer av situationer (jfr Fuller 2009, 29-30). Kompetensen utvecklas i detta avseende i enlighet med vad som

inom sociolingvistisk forskning sägs vara utmärkande drag för hur flerspråkiga individer hanterar sin flerspråkighet (inkluderat drag av gemensam repertoar, socialt inlärd – konventionaliserad – växling) där interaktionen tillskrivs kommunikativ innebörd och binds till kunskaper, associationer och emotioner inom ramen för parternas successivt etablerade repertoar av kontakialternativ (Fuller 2009; Auer & Eastman 2010; Alam 2011; Jørgensen et al. 2011; Paolillo 2011).

Inom denna ram och utifrån de förutsättningar som beskrivits ovan rör det sig – i ett mer etablerat skede av relationen – om en växling i användningen av kommunikationskanaler som i flera avseenden (se dock vidare nedan) kan jämföras med en kodväxling mellan olika språk och dialekter. Å ena sidan rör det sig om en situationell kodväxling, där valet av kanal samspelar med hur den yttre situationen ser ut: var parterna befinner sig, vilken typ av aktivitet som pågår (möte, resa till jobbet, skrivarbete framför dator etc.) och vilket ämne som avhandlas. Å andra sidan handlar det också om vad som kan beskrivas som metaforisk kodväxling, där valet av kanal samspelar med vad enskilda individer eller paret som helhet vill uppnå rörande intimitet, distansering, tydlighet etc. På så sätt finns det i materialet ett återkommande mönster där valet av kanal även samspelar med markering av identitet – vi, jag, de – som pekar på att valet av kanal fyller funktioner av självdefinition och rollkonstruktion.

Jämfört med traditionell CMC-forskning (jfr t.ex. Burke 2011; Buote & Pratt 2009; Mesch & Talmud 2006; Tillema & Schwanen 2010; Zinoviev & Duong 2009; Ramirez et al. 2008; Feaster 2009) ter sig människors kommunikation i den här aktuella undersökningen mer komplex och situationsbunden. Medan tidigare forskning betonar att kommunikationen sker i olika kanaler utifrån tekniska egenskaper i termer av generella fenomen som återkommer tämligen oberoende av yttre kontextuella förhållanden framträder individers kanalanvändning i den här aktuella studien som resultatet av ett interaktionsförlopp – en social process – som utvecklats över tid. Individer anpassar sig inte bara passivt efter olika

yttre tekniska ramar vid användningen av olika kanaler. Människor använder också tekniken för sina egna ändamål och utvecklar över tid aktivt strategier för att i olika situationer kommunicera på det sätt de finner rimligt och lämpligt. På sådana grunder framträder strukturer i användningen av olika kommunikationskanaler som pekar på en känslighet som finns för situationella skiftningar – en känslighet som finns med i de kommunikativa val som görs.

I ljuset av dessa förhållanden kan man hävda att det finns stöd för att fortsatt och mer systematiskt utveckla förståelsen för individers senmoderna interaktion med utgångspunkt i en kontextuellt och kommunikativt orienterad analys av den typ som här har genomförts. Den typ av teoretisk inramning som här har legat till grund för arbetet synliggör mönster vid kanalanvändningen som i tidigare forskning delvis fallit utanför analysen. Jag tänker inte bara på hur interaktionen utvecklas från en kanal till flera i kontakten mellan individer som lär känna varandra på nätet (nätdejting) utan också på hur det knutet till denna utveckling på ett socialt plan (som social process) rymmer aspekter av identifikation och kontextualiserad förståelse och förhandling inom olika par som styr det fortsatta bruket av kanaler i ett dynamiskt samspel både med olika situationella förhållanden och förhållanden knutna till identitet och rolltagande. Denna spännvidd av olika omständigheter som samspelar med olika situationer och drivkrafter (jfr situationell och metaforisk växling) blir synlig med den typ av teoretiskt perspektiv som undersökningen vilar på. Undersökningen kan på så sätt sägas bidra till fördjupade insikter om aspekter som ingår i senmodern privat kommunikation. Begrepp som situationell och metaforisk växling kan i situationer av faktiskt språkanvändning visserligen sägas vara svåra att skilja åt, vilket jag tidigare diskuterat. För den typ av analys som här är aktuell, vilken baseras på vad som vid kommunikationen av berörda individer *upplevs* stå i förgrunden, framstår dock begreppen som meningsfulla för att synliggöra olika sociala strukturers betydelse vid kommunikationen.

Mot bakgrund av vad som här har framkommit kan man därför påstå att fler studier behövs som utifrån ett sådant kontextuellt och kommunikativt perspektiv vidare analyserar och problematiserar individers kontaktskapande – också i andra typer av digitala kontexter; detta för att bredda, nyansera och fortsatt skapa förståelse för olika typer av kontakter på och utanför Internet. Det kan handla om affärer som initieras på Blocket, interaktion som förs med olika kategorier av Facebookvänner eller som uppträder i olika typer av spel- och intressegrupper på Internet. Med ett studium av den kommunikation som förs i olika sådana digitala miljöer och dessa miljöers samspel med kommunikation i andra kanaler finns det förutsättningar för en fördjupad förståelse för hur individers interaktion i det moderna samhället ser ut.

Amelie Hössjer är docent och universitetslektor vid Institutionen för informatik och media vid Uppsala universitet. Hennes forskningsområden rör redaktionellt tidningsarbete och medieutveckling kopplat till frågor om vad som styr växlingen mellan kommunikationsmedier i olika miljöer. Andra områden är budskapsproduktion i bilder samt kommunikation i organisationer inriktade på barns fritidsverksamhet.

Contact: amelie.hossjer@im.uu.se

< http://www.im.uu.se/om-oss/Personalpresentationer/H-N/Amelie_Hossjer/ >

Noter

1. Tre studenter har tillsammans med mig genomfört intervjuerna, där alla personer utom en i gruppen har genomfört åtta intervjuer. En person genomförde sex intervjuer, med hänvisning till att det var svårt att få tag på informanter. Arbetet har skett inom ramar som jag utformat (se vidare i huvudtexten) och med täta fortlöpande kontakter för att garantera kvalitén i utförandet. Delresultat har refererats genom tre C-uppsatser av Lisa Andersson, Malin Jansson och Henric Nekomouche.
2. Uppgiften är baserad på egen skattning.
3. Interaktiva röstkanaler som Skype ingår inte i materialet.
4. Avgörande för denna variation är om det finns barn med i bilden eller inte.
5. Ibland samspelar denna typ av växling med ett byte av ämne, dock inte alltid. Individer kan byta kanal utan att det handlar om ett ämnesbyte.

Litteratur

- ABDULLAH, NOR AZNI (2006). "Constructing business email messages: A model of writers's choice." *ESP Malaysia* 12: 53–63.
- ALAM, SURAIYA (2011). "Integrations of various approaches towards the functions of code-switching between punjabi, urdu and english." *International Journal of Linguistics* 3 (1): 1–18.
- ALBIRINI, ABDULKAFI (2011). "The sociolinguistic functions of codeswitching between Standard Arabic and Dialectal Arabic." *Language in Society* 40 (5): 537–562.
- ALTMAN, IRWIN, & DALMAS TAYLOR (1973). *Social penetration: The development of interpersonal relationships*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- ANTHENUNIS, MARJOLIJN L., PATTI M. VLKENBURG & JOCHEN PETER (2012). "The quality of offline, online, and mixed-mode relationships among users of a social networking site." *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 6(3), article 1. doi: 10.5817/CP2012-3-6.
- AUER, PETER (1984). *Bilingual conversation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- AUER, PETER & CAROL, M. EASTMAN (2010). "Code-switching." *Society and language use* (Handbook of Pragmatics Highlights 7). Red Jürgen Jaspers, Jan-Ola Östman & Jef Verschueren. Amsterdam: John Benjamins. 84–112.
- AUER, PETER & JÜRGEN ERICH SCHMIDT (red), (2010). *Language and space: An international handbook of linguistic variation*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- BAMBERG, MICHAEL & ALEXANDRA GEORGAKOPOULOU (2008). "Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis." *Text & Talk* 28 (3): 377–396.
- BARGH, JOHN A. & KATELYN Y.A. MCKENNA (2004). "The Internet and social life." *Annual Review of Psychology* 55 (1): 573–590.
- BAYM, NANCY K. (2006). "Interpersonal life online." *The handbook of new media. Updated student edition*. Red Leah A. Lievrouw & Sonia Livingstone. London: Sage. 35–54.
- BAYM, NANCY (2010). "Social networks 2.0." *The handbook of Internet studies*. Red Robert Burnett, Mia Consalvo & Charles Ess. Malden MA, Oxford UK, Sussex UK: Blackwell. 384–405.

- BAYM, NANCY K., YAN BING ZHANG & MEI-CHEN LIN, (2004). "Social interactions across media: Interpersonal communication on the Internet, telephone and fac-to-face." *New Media and Society* 6 (3): 299-318.
- BELLANDER, THERES (2010). *Ungdomars dagliga interaktion. En språkvetenskaplig studie av sex gymnasieungdomars bruk av tal, skrift och interaktionsmedier* (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk 84.). Uppsala universitet.
- BENSON, ERICA J. (2003). "Folk linguistic perceptions and the mapping of dialect boundaries." *American Speech* 78 (3): 307-330.
- BERG, BRUCE L. & HOWARD LUNE (2012). *Qualitative research methods for the social sciences*. 8nd ed. Boston: Pearson.
- BERRY, MARSHA & MARGARET HAMILTON (2010). "Changing urban spaces. Mobile phones on trains." *Mobilities* 5 (1): 111-129.
- BOYD, DANA M. & NICOLE B. ELLISON (2007). "Social network sites: definition, history, and scholarship." *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (1) article 11. <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>
- BRIGGLE, ADAM (2008). "Real friends: How the Internet can foster friendship." *Ethics and Information Technology* 10: 71-79.
- BUCKINGHAM, DAVID (2006). "Children and new media." *The handbook of new media. Updated student edition*. Red Leah A. Lievrouw & Sonia Livingstone. London: Sage. 75-91.
- BUOTE, VANESSA M., ELLEEN WOOD & MICHAEL PRATT (2009). "Exploring similarities and differences between online and offline friendships: The role of attachment style." *Computers in Human Behavior* 25 (2): 560-567.
- BURKE, MOIRA (2011). *Reading, Writing, Relationships: The Impact of Social Network Sites on Relationships and Well-Being*. CMU-HCII-11-107 . Ph.D. Thesis. School of Computer Science, Carnegie Mellon University, Pittsburgh PA.
- BÖRESTAM ULLA & HUSS LEENA (2001). *Språkliga möten (Tvåspråkighet och kontaktlingvistik)*. Lund: Studentlitteratur.
- CHRISTENSEN, TOKE HAUNSTRUP (2008). *Informations- og kommunikations- teknologi i familiens hverdag*. (Doktorsavhandling) Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse: Danmarks Tekniske Universitet.
- DICKINSON, ANNA & ROBIN HILL (2007). "Keeping in touch: Talking to older people about computers and communication." *Educational Gerontology* 33: 613-630.
- ESAIASSON, PETER ET AL. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4.e uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- EVALDSON, ANN-CARITA (2002). "Sociala och språkliga gränsdragningar bland elever i en mångkulturell skola." *Pedagogisk Forskning i Sverige* 7 (1): 1-16.

- FEASTER, JOHN CHRISTIAN (2009). "The repertoire niches of interpersonal media: competition and coexistence at the level of the individual." *New Media & Society* 11 (6): 965–984.
- FINDAHL, OLLE (2010). *Svenskarna och Internet*. World Internet Institute. www.wii.se
- FULLER, JANET (2009). "Hearing between the lines: Style switching in a courtroom setting." *Pragmatics* 3 (1): 29–43.
- GANUZA, NATALIA (2008). *Syntactic variation in the Swedish of adolescents in multilingual urban settings. Subject-verb order in declaratives, questions and subordinate clauses*. (Doktorsavhandling). Stockholm: Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet.
- GARDNER-CHLOROS, PENELOPE (2009). *Code-switching*. New York: Cambridge University Press.
- GOODWIN, MARJORIE HARNES (2007). "Occasioned Knowledge Exploration in Family Interaction." *Discourse & Society* 18 (1): 93–110.
- GROSS, ELISHEVA F. (2004). "Adolescent Internet use: what we expect, what teens report." *Applied Developmental Psychology* 25: 633–649.
- GROSS, ELISHEVA F., JAANA JUVONEN & SHELLY L GABLE. (2002). "Internet use and well-being in adolescence." *Journal of Social Issues* 58: 75–90.
- GUMPERZ, JOHN J. & JAN-PETTER BLOM (1972). "Social Meaning in linguistic structures: code-switching in Norway." *Directions in sociolinguistics – the ethnography of communication*. Red John J Gumperz & Dell Hymes. Oxford UK & New York, NY: Basil Blackwell. 407–434.
- HAMPTON, KEITH ET AL. (2011) *Social networking sites and our lives*. <http://pewinternet.org/Reports/2011/Technology-and-social-networks.aspx>
- HARGITTAL, ESZTER (2008). "Whose space? Differences among users and non-users of social network sites." *Journal of Computer-Mediated Communication* 13: 276–297.
- HARGITTAL, ESZTER (2011). "Minding the digital gap: Why understanding digital inequality matters." *Media perspectives for the 21 st century*. Red Stylianos Papathanassopoulos. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge. 231–240.
- HARTLEY, LAURA C. (2005). "The consequences of conflicting stereotypes: Bosnian perceptions of U.S. dialects." *American Speech* 80 (4): 388–405.
- HEFFEZ, JENNIFER, MILLER, ELLEN & RIGER, DANA (2011). "The effects of online dating and mating in romantic relationships." The effects of the Internet on social relationships. Therapeutic considerations. Red Joan D. Atwood & Conchetta Gallo. Bloomington: iUniverse. 83–110.
- HELLER, MONICA (1988). "Strategic ambiguity: code-switching in the management of conflict." *Code-switching: Atropological and sociolinguistic perspectives*. Red Monica Heller. Berlin, New York, Amsterdam: Mouton De gruyter. 77–96.

- HOLLOWAY, IMMY (1997). *Basic concepts for qualitative research*. London: Blackwell Science.
- HOLMES, JANET (2008). *An introduction to sociolinguistics*. 3rd edition. London: Pearson Longman.
- HÖSSJER, AMELIE (2002). *Former för dialog och beslut. Om växling mellan kommunikationsformer och bruk av media i redaktionellt tidningsarbete*. (Rapportserie IPLAB-206. Technical report TRITA-NA-P0301, NADA). Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan.
- HÖSSJER, AMELIE (2006). *Externa brev och intern vardagskommunikation. Om bruket av e-post på en tidningsredaktion*. (Rapportserie IPLAB-265. Technical report TRITA-NA-P0, NADA). Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan.
- HÖSSJER, AMELIE (2012). "Sammanbunden närvaro. Om umgänge på distans och medieväxling mellan familjemedlemmar." *Human IT* 12 (1): 52–96.
- HÖSSJER, AMELIE (2013). "Small talk, politeness, and email communication in the workplace." *Pragmatics of Computer-Mediated Communication*, Handbook of Pragmatics Series. Red Susan C. Herring, Dieter Stein & Tuija Virtanen. Berlin: Mouton de Gruyter. 613–638.
- HÖSSJER, AMELIE & KERSTIN SEVERINSON EKLUNDH (2009). "Making space for a new meium: on the use of electronic mail in a newspaper newsroom." *Computer Supported Cooperative Work* 18. S.1–46.
- JOHNSON, AMY ET AL. (2008). "College students' use of relational management strategies in email in long-distance and geographically close relationships." *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (2): 381–404.
- JOHNSON, ADAM N. (2001). "Self disclosure in CMC. The role of self awareness and visual anonymity." *European Journal of Social Psychology* 31: 177–192.
- JØRGENSEN, J., KARREBÆK, MARTHA S. MADSEN, LIAN M, & MØLLER, JANUS S. (2011). "Polylanguaging in superdiversity." *Diversities* 13:2: 23–38.
- KALPIDOU, MARIA, DAVID COSTIN & JESSICA MORRIS (2011). "The relationship between Facebook and the well-being of undergraduate college students." *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking* 14 (4): 183–189.
- KAMWANGAMALU, NKONKO M. (2010). Multilingualism and Codeswitching in Education. I: Hornberger, Nancy H & Lee McKay, Sandra (red): *Sociolinguistics and language education*. Bristol: Multilingual Matters. New perspectives on language & education. S. 116-142.
- KIM, JUNGHYUN, ROBERT LAROSE & PENG WEI (2009). "Loneliness as the cause and the effect of problematic Internet use: The relationship between Internet use and psychological well-being." *Cyberpsychologi & behavior* 12 (4) DOI: 10.1089=cpb.2008.0327.

- KRAUT, ROBERT, ET AL. (2002). "Internet Paradox Revisited." *Journal of Social Issues* 58 (1): 49–74.
- KRESS, GUNTHER & THEO VAN LEEUWEN (2006). *Reading images. The grammar of visual design*. 2nd edition. New York: Routledge.
- KVALE, STEINAR & SVEND BRINKMAN (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Andra omarbetade upplagan) Lund: Studentlitteratur.
- LEDBETTER, ANDREW M. (2008). "Media use and relational closeness in long-term friendships: Interpreting patterns of multimodality." *Media & Society* 10 (4): 547–564.
- LEDBETTER, ANDREW M. & JEFFREY H. KUZNEKOFF (2011). "More than a game: Friendship relational maintenance and attitudes toward Xbox Live communication." *Communication Research* doi: 10.1177/0093650210397042.
- LEVINE, DEB (2000). "Virtual attraction: What rocks your boat." *Cyberpsychology & Behavior* 3 (4): 565–73.
- LICOPPE, CHRISTIAN (2004). "Connected" presence: the emergence of a new repertoire for managing social relationships in a changing communication technoscape." *Environment and Planning D: Society and Space* 22: 22135-22156.
- LICOPPE, CHRISTIAN & ZBIGNIEW SMOREDA (2005). "Are social networks technologically embedded? How networks are changing today with changes in communication technology." *Social Networks* 27 (4): 317–335.
- LINDBERG, INGER (2002). "Myter om tvåspråkighet." *Språkvård* 4. S. 22–28.
- LUNDBY, KNUT (2011). "Patterns of belonging in online/offline interfaces of religion." *Information, Communication & Society*. Available July 2011. DOI:10.1080/1369118X.2011.594077
- MCKENNA, KATELYN Y. A. & JOHN A. BARGH (1998). "Coming out in the age of Internet: Identity demarginalization through virtual group participation." *Journal of Personality and Social Psychology* 75: 681–694.
- MCKENNA, KATELYN, Y. A., AMIE S. GREEN & MARCI E. J. GLEASON (2002). "Relationship formation on the Internet: What's the big attraction?" *Journal of Social Issues* 58 (1): 9–31.
- MESCH, GUSTAVO & ILAN TALMUD (2006) "The quality of online and offline relationships: the role of multiplexity and duration of social relationships." *Information Society* 22 (3): 137–148.
- MILLS, SARA (2003). *Gender and politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MOK, DIANA, BARRY WELLMAN & JUAN ANTONIO CARRASCO (2010). "Does distance still matter in connected lives? A pre- and post-Internet comparison". *Urban Studies* 47(3): 2747–2784.
- MURPHY MARGARET & MIKE LEVY (2006). "Politeness in intercultural email communication. Australian and Korean Perspectives." *Journal of Intercultural Communication* 12, Nerladdad 12 december, 2006, from <http://www.immi.se/intercultural/nr12.htm>

- MURRAY, DENISE (1988). "The context of oral and written language. A framework for mode and medium switching". *Language and Society* 17. S. 351-373.
- NIE, NORMAN H. & LUTZ ERBRING (2000). *Internet and Society. A preliminary report*. (Stanford Institute for the Quantitative Study of Sociology, SIQSS). Stanford, CA: Stanford University, and interSurvey Inc.
- NILEP, CHAD (2006). "Code switching in sociocultural linguistics." *Colorado Research in Linguistics*. June 2006. Vol. 19: 1–22. Boulder: University of Colorado.
- NORDBERG, BENGT (2013). "Vad är sociolingvistik?" *Sociolingvistik*. Red Eva Sundgren. Stockholm: Liber. S. 13–38.
- PARK, HYEN-SOOK (2004). "Kodväxling som fenomen – exemplet svenska-koreanska." *Svenska som andraspråk – forskning, undervisning och samhälle*. Red Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg. Lund: Studentlitteratur. S. 297–338.
- PANTELI, NIKI & MONICA SEELY (2006). "The email gender gap." *Gender and Communication at Work*. Red Mary Barrett & Marilyn J. Davidson. Aldershot, UK: Ashgate. 250–259.
- PAOLILLO, JOHN C. (2011) "Conversational codeswitching on Usenet and Internet Relay Chat." *Language@Internet* 8. Article 3.
- PONTEROTTO, JOSEPH G. (2006). "Brief note on the origins, evolution, and meaning of the qualitative research concept "Thick Description"" *The Qualitative Report* 11 3: 538–549. <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR11-3/ponterotto.pdf> Retrieved 5 October 2009.
- PONTEROTTO, JOSEPH G. & INGRID GRIEGER (2007). "Effectively communicating qualitative research." *The Counseling Psychologist* 35 3: 404–430.
- PRESTON, DENNIS R. (1999). *Perceptual dialectology*. Dordrecht: Foris.
- QUAN-HAASE, ANABEL & BARRY WELLMAN (2006). "Hyperconnected net work." *The firm as a collaborative community: Reconstructing trust in the knowledge economy*. Red Charles Heckscher & Paul S. Adler. New York: Oxford University Press. 281–333.
- RAMIREZ, ARTEMIO JR ET AL. (2008). "Revisiting interpersonal mia communication. The gratification niches of instant messaging, E-mail, and the telephone." *Communication Research* 35: 529–547.
- RAMPTON, BEN (1995). Language crossing and the problematisation of ethnicity and socialisation. *Pragmatics* 5 (4): 485–513.
- RAMPTON, BEN (2009). Crossing, ethnicity and code-switching. *The new sociolinguistics reader*. Red Nikolas Coupland & Adam Jaworski (2 uppl). Basingstoke: Palgrave Macmillan. 287–298.
- SCHWANDT, THOMAS A. (2003). *Dictionary of qualitative inquiry* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

- SELG, HÅKAN & OLLE FINDAHL (2008). *Nya användarmönster. Jämförande analys av två användarstudier. InternetExplorers - Delrapport 6*. Nationellt IT-användarcentrum NITA.
- SHEEKS, MIRANDA S. & ZACHARY P. BIRCHMEIER (2007). "Shyness, sociability, and use of computer-mediated communications in relationship development." *Cyberpsychology & Behavior* 10 (1): 64–70.
- SHIN, YUHYUNG & SONG, KYOJIK (2011). Role of face-to-face and computer-mediated communication time in the cohesion and performance of mixed-mode groups. *Asian Journal of Social Psychology* 14 (2) 126-139.
- SHKLOVSKI, IRINA, ROBERT KRAUT & JONATHON CUMMINGS (2008). *Keeping in touch by technology: Maintaining friendships after a residential move*. Human-Computer Interaction Institute. Paper 108. <http://repository.cmu.edu/hcii/108> Även tillgänglig som: Proceedings of the twenty-sixth annual SIGCHI conference on Human factors in computing systems. <http://doi.acm.org/10.1145/1357054.1357182>.
- SVENINGSSON, MALIN (2002). "Cyberlove. Creating romantic relationships on the Net." *Digital borderlands: Cultural studies of identity and interactivity on the Internet*. Red Johan Fornäs et al. Amherst: Peter Lang. 79–111.
- SWICKERT, RHONDA J. ET AL. (2002) "Relationships among Internet use, personality, and social support." *Computers in Human Behavior* 18: 437–451.
- SÖDERSTRÖM, SYLVIA (2009). "Offline social ties and online use of computers: A study of disabled youth and their use of ICT advances." *New Media & Society* 11 (5): 709–727.
- TAYLOR, DALMAS & IRWIN ALTMAN (1987). "Communication in interpersonal relationships: Social penetration processes." *Interpersonal processes: new directions in communication research*. Eds Michael E. Roloff & Gerald R. Miller. Newbury Park, CA: Sage. 257–277.
- TEIL, DANIEL & YACINE BELLIK (2000). "Multimodal interaction interface using voice and gesture. The structure of multimodal dialogue II. Red Martin M. Taylor, Francoïsee Néel & Don Bouwhuis. John Benjamins Publishing Co: Amsterdam och Philadelphia PA. 349–366.
- TILLEMA, TAEDE, MARTIN DIJST & TIM SCHWANEN (2010). "Face-to-face and electronic communications in maintaining social networks: the influence of geographical and relational distance and of information content." *New Media & Society* 12 (6): 965–983.
- WAJCMAN, JUDY, MICHAEL BITTMAN & JUDITH E. BROWN (2008). "Families without Borders: Mobile Phones, Connectedness and Work-Home Divisions." *Sociology* 42 4: 635-652.

- WALDVOGEL, JOAN (2007). "Greetings and closings in workplace email." *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (2), article 6. <http://jcmc.indiana.edu/vol12/issue2/waldvogel.html>.
- WALTHER, JOSEPH B. & MALCOM R. PARKS (2002). "Cues filtered out, cues filtered in: Computer-mediated communication and relationships." *Handbook of Interpersonal Communication*. Red Mark L. Knapp & John A. Daly (3 uppl). Thousand Oaks, CA: Sage. 529–563.
- WALTHER, JOSEPH B., GERI GAY & JEFFREY HANCOCK (2005). "How do communication and technology researchers study the Internet?" *Journal of Communication* 55: 632–657.
- WALTHER, JOSEPH B. ET AL. (2008). "The role of friends' appearance and behavior on evaluations of individuals on Facebook: Are we known by the company we keep?" *Human Communication Research* 34: 28–49.
- WANG, HUA & BARRY WELLMAN (2010). "Social connectivity in America: changes in adult friendship network size from 2002 to 2007." *American Behavioral Scientist* 53 (8): 1148–1169.
- WILLIAMS, DMITRI (2006). "On and off the 'net: scales for social capital in an online era." *Journal of Computer-Mediated Communication* 11 (2) Article 11. <http://jcmc.indiana.edu/vol11/issue2/williams.html>.
- WORMBS, NINA (2010). "Det digitala imperativet". *Efter The Pirate Bay*. (Mediehistoriskt arkiv 19). Red Jonas Andersson & Peller Snickars. Kungliga biblioteket: Stockholm. 140-150.
- WRIGHT, KEVIN B. & JOSHUA AVERBECK (2012). "Comparing computer-mediated communication." *The handbook of comparative communication research*. Red Frank Esser & Thomas Hanitzsch. New York: Routledge. 81-93.
- XIE, BO (2008a). "The mutual shaping of online and offline social relationships." *Information Research* 13 (3) paper 350.
- XIE, BO (2008b). "Multimodal computer-mediated communication and social support among older Chinese Internet users." *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (3): 728–750.
- YUM, YOUNG-OK & KAZU HARA (2005). "Computer-mediated relationship development: a cross-cultural comparison." *Journal of Computer-Mediated Communication* 11 (1), article 7 <http://jcmc.indiana.edu/vol11/issue1/yum.html>.
- ZEYNEP, TUFEKCI (2008). "Grooming, gossip, Facebook and Myspace." *Information, Communication and Society* 11 (4): 544–564.
- ZINOVIEV, DMITRY & VY DUONG (2009). "Toward understanding friendship in online social networks." *International Journal of Technology, Knowledge and Society* (5) 2: 1–8.

ZHAO, SHANYANG (2006). "Do Internet users have more social ties? A call for differentiated analysis of Internet use." *Journal of Computer-Mediated Communication* 11 (3): 844–862.

ÖRNBERG BERGLUND, THERESE (2009). *Making sense digitally. Conversational coherence in online and mixed-mode contexts*. (Doktorsavhandling). Institutionen för språkstudier. Umeå universitet. Även tillgänglig som <http://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:236358>.